

„A murit francul...”

D'ALE.. după D'ale carnavalului de I. L. Caragiale • TEATRUL „NOTTARA” • Data reprezentației: 17 iunie 1999 • Regia: Horațiu Mălăele • Scenografia: Lia Manțoc și Vali Ighigheanu • Ilustrația muzicală: Dorina Crișan-Rusu • Mișcarea scenică: Florin Fieroiu • Distribuția: Valentin Teodosiu (Iancu Pampon), Constantin Cotimanis (Mache Razachescu, zis Crăcănel), Viorel Comănici (Nae Girimea), Victoria Cocias (Mița Baston), Ada Navrot (Didina Mazu), Vlad Zamfirescu (Un catindat la percepție), Valeriu Preda (lordache), George Alexandru (Un chelner), Daniel Popescu (Ghiță Țircădău), Colea Răutu (Un ipistat).

Scurtată și în titlu, și în text, vesela comedie scrisă de Caragiale se transformă, așa cum o cere tipicul ultimilor ani, într-o descriere a unei lumi sumbre, populată de handicapați mental, agitați locomotor, personaje care nu se aud dacă nu zbiară, murdare, îmbrăcate de la hala de vechituri. Între mecanismul comic și substanța umană, care ar trebui să i se supună sau să i se împotrivescă, nu se stabilesc puncte de contact. Citatele din spectacolele care au deschis acest drum al interpretării nu fac decât să stărnească regretele după întregul scăpat printre degete de generosul regizor al versiunii de la „Nottara”. Generos, pentru că le o-

ra generală. Este probabil că regizorul a avut o idee, când s-a apucat de montarea acestei piese; altfel, n-ar fi de înțeles de ce a tăiat din

text și de ce apare, la un moment dat, Ghiță Țircădău (personajul fără trup, dar cu renume, din *O noapte furtunoasă*), prezență fizică menită, probabil, să stabilească legătura cu alte piese, cu alte vieți. Ideea semnalizată nu se lasă, însă, descoperită.

Pariul, nu de puține ori câștigat de regizorul Horațiu Mălăele, s-a dovedit acum încheiat în grabă și cu ușurință. Cum zice patronul scenei românești, în replica din finalul textului (lipsind, parcă premonitriu, din spectacol): „A murit francul!”

Magdalena Boiangiu

Constantin Cotimanis și Valentin Teodosiu

foto: „Nottara”

JOC secund

Iluzia comică

ILUZIA COMICĂ de Pierre Comelle. Traducerea: Horia Gârbea. Versiunea scenică: Alexandru Darie • TEATRUL DE COMEDIE • Data reprezentației: 18 iunie 1999 • Regia: Alexandru Darie • Scenografia: Maria Miu • Muzica: Adrian Enescu • Distribuția: Florin Anton (Alcandre), Ion Chelaru (Pridamant), Alexandru Pop (Dorante, Temnicerul), Marian Rălea (Matamore), George Ivașcu (Clindor), Tudor Chirilă (Adraste), Delia Nartea (Isabelle), Șerban Cella (Geronte), Dorina Chiriac (Lyse), Dan Aștilean (Pajul, Ucișorul), Bianca Cristea (Sufleurul).

Comelle este perceput la noi exclusiv ca autor de tragedii, cea mai cunoscută – dacă nu singura cunoscută – fiind *Cidul*; care, de fapt, e o tragicomedie... În realitate, el este și semnatul unui număr nu tocmai mic de piese comice, majoritatea, compuse la începutul carierei sale scriitoricești, în jurul anului 1630. Sunt lucrări de mică adâncime, exploatând mai cu seamă hazul situațiilor (împrumutate, de altfel, adesea, de la predecesori), în care însă studioșii au remarcat originalitatea unor

caractere, precum și observația proaspătă a vieții. Iată prevestiri (involuntare, desigur) ale capodoperelor de mai târziu ale lui Molière, de care Comelle a fost legat printr-o amicitie sobră, după ce îl atacase destul de vehement. Dintre aceste piese face parte și *Iluzia comică*, scriere insolită în contextul operei comeliene, întrucât subiectul ei este, așa zicând, unul autoreferențial; este, cu alte cuvinte, o piesă de teatru care vorbește despre teatru. Nu e o noutate absolută nici în epocă (cercetările consemnează, cu trei-patru ani înainte de apariția *Iluziei comice*, existența unei piese intitulată *Comedia comediantilor*, aparținând unui anume Gougenot), nici în istoria teatrului dinainte și de după Comelle – Shakespeare punându-l pe

Hamlet să le adreseze actorilor veniți la Curte faimoasele povețe, Molière în *Critica Școlii nevestelor* sau în *Improvizația de la Versailles*, Goldoni în *Teatrul comic* nu făcuseră ori nu aveau să facă altceva decât să reflecteze, implicit sau explicit, asupra artei pe care o practicau. Spre deosebire de ei, Comelle nu era un om al scenei; începuse ca avocat și obținuse apoi un post de funcționar pe care îl păstrase aproape toată viața. Perspectiva lui asupra teatrului nu este una interioară, „tehnică”; la fel ca și pentru burghezul din *Iluzia comică*, pentru Comelle teatrul pare să fie, cel puțin la vremea scrierii piesei, un loc magic, plin de surprize și de încântări, iar elogiul pe care îl aduce în încheiere celor ce nasc aceste miracole are accentele retorice ale spectatorului (cult) entuziasmat de „minunile” întâmplare sub ochii lui. Este, poate, motivul pentru care textul nu i-a interesat decât rareori pe regizorii importanți; printre ei

s-a numărat Giorgio Strehler. Alexandru Darie este un astfel de regizor. El este însă, totodată, ceea ce italienii numesc "figlio d'arte", adică un om de teatru provenit din părinți și ei oameni de teatru; este un intim cunoscător al vieții nevăzute a teatrului, al mecanismelor și mașinărilor care declanșează, tocmai, iluzia, comică sau nu. De aceea, nu s-a putut stăpâni să nu "pirandellizeze" oarecum textul, introducând în curgerea acțiunii mici sincope de observație "la rece", care ne reamintesc, periodic, că avem în față un exemplar pur de "teatru în teatru". (Același rol "distanțator" îl are și traducerea realizată de dramaturgul Horia Gârbea – discret actualizantă și autoironică, parcă mai degrabă comentând textul decât talmăcindu-l ca atare.) Procedul înviorează considerabil desfășurarea scenică, în care povestea propriuzisă – piesa din piesă i s-ar putea spune – rămâne destul de neclară. De altminteri, ea nici nu contează prea mult, menirea sa principală fiind, în spectacol, să umple cumva timpul până la surpriza din final. O surpriză care este, de fapt, o revelație, de un efect emoțional extraordinar și de o forță dramatică neobișnuită, ce proiectează asupra spectacolului, retroactiv, o aură semnificativă strălucitoare și caldă. Cum spuneam, Alexandru Darie este nu doar un artist, ci și un bun meseriaș. El știe să "deseneze" și să folosească lumini (care au, din nou, contribuție majoră la plasticitatea imaginii scenice), punându-le totodată în serviciul scenografiei simple și extrem de frumoase a Mariei Miu, și știe, mai ales, să-și asigure colaborarea fără rezerve a actorilor. Rareori am auzit atâtea exclamații de încântare pe tema lucrului în repetiții cum am auzit acum de

În centru, Marian Rălea

la interpretării din distribuție. De altfel, atmosfera agreabilă din timpul pregătirii spectacolului se prelungește, palpabil aproape, în seriile de reprezentație: actorii joacă destins și cu plăcere, bucurându-se parcă de fiecare intrare în scenă și retrăgându-se în culise cu o urmă de regret. Observația e valabilă și pentru cei care au, precum Florin Anton și Ion Chelaru, misiunea ingrată de a însoți, pe mari porțiuni, jocul celorlalți în chip de observatori fără replică, și pentru cei cărora le revine, din construcția dramatică, prim-planul atenției, precum Marian Rălea – perfect, sclipitor în monologul de început, cedând apoi, din păcate, comodității procedeelelor sale histrionice verificate –, George Ivașcu, Tudor Chirilă sau Delia Nartea, și pentru cei distribuiți în roluri secundare. În mod special aceștia din urmă se detașează prin excelența

interpretării: Dorina Chinac, cu o naturalitate și o "prezență" scenică ieșite din comun, Șerban Cella, aproape de nerecunoscut într-o compoziție ce-i solicită și trupul, și glasul, Dan Aștilean, stâmind interesul în două roluri minuscule (li se adaugă, eficient, Alexandru Pop).

Reprezentația pe care am văzut-o avea încă unele detalii imperfect rezolvate: lungimi, mici alunecări în vulgaritate, momente de haz forțat. Se vedea însă limpede "tăietura" inteligentă și sensibilă a mizanscenei. Fără îndoială, rodajul îi va prîi spectacolului, care la toamnă va fi relansat, cred, într-o "formă" superioară celei de acum. Ar fi poate cea mai bună dovadă că teatrul e o creație nu numai vie, ci și nemuritoare. După cum ar fi și cel mai frumos omagiu adus teatrului de către oamenii de teatru.

Alice Georgescu

Un sentiment al performanței

Înainte de mult-așteptata eclipsă, la Râmnicu Vâlcea vara a însemnat un moment al "exploziilor solare" pentru teatrul din localitate. Mai întâi, o schimbare "la vârf", care, prin concurs, a adus-o în fotoliul de director pe actrița Doina Migleci, o exponentă 100% a mediului artistic vâlcean, crescută în climatul de neobosită pasiune pentru scenă cultivat de regizori ca Silviu Purcărete, Dan Micu, Alexandru Dabija, Gheorghe Marinescu. Concomitent cu pregătirea fuziunii dintre Teatrul "Anton Pann" și Teatrul de

tineret și copii "Ariel", au avut loc spectacolele noi cu **Prăpăștiile Bucureștilor** (în regia lui Cristian Nicolae) și **Oi-Na** (alcătuit, din elemente de pantomimă, de regizorul Emil Șerban), la care s-au adăugat prestigioasele reprezentații de tumele ale Teatrului Act cu **Cetatea soarelui** și ale oaspeților cafenelei bucureștene "Green Hours" cu **Azi mă... Ubu** (Coca Bloos și Mihaela Rădescu). În acest context

de relansare a dialogului scenă-spectator, tocmai în miez de vară, pe caniculă, a avut loc premiera **Jumalului unui nebun**. Cu câteva luni în urmă, regretatul regizor Dan Micu începuse cu actorul Radu Constantin repetițiile la **Mantaua** de

JURNALUL UNUI NEBUN de N. V. Gogol • **TEATRUL "ANTON PANN"** din RÂMNICU VÂLCEA • Data reprezentației: 5 iulie 1999 • Adaptarea scenică, regia și scenografia: **Adrian Roman** • Distribuția: **Radu Constantin** (Poprișcin), **Corina Merișescu-Nadoș** (Sophie, Fetîșcana, Medji), **Gabi Popescu** (Șeriful, Directorul, Lacheul, Dirigintele de poștă, Marele Inchizitor).